

ב (ח) * ידקדק (ט) לערות עליהן מים (י) [ה] ג' פעמים, להעביר רוח רעה ששורה עליהן: ג ו' לא יגע בידו
(יא) קדם נטילה לפה ולא לחטם ולא לאזניים (יב) ולא לעינים: ד (יג) אפלו מי שנטל ידיו לא ימשמש בפי
הטבעת תמיד, מפני שמביאתו לידו תחתונות. ולא יגע במקום הקנה, שמשמוש היד מזיק לחבורה: ה * ולא
יגע בגגית שחר, שמשמוש היד (יד) מפסיד השכר: ו (טו) * אין צריך רביעית לנטילת ידים לתפלה: ז * טוב
להקפיד בנטילת ידים שחרית בכל הדברים המצפדים בנטילת ידים לסעודה. הגה מיהו (טז) אינו מעכב (יז) לא פלי
ולא (יח) [ו] כח גברא * ושאר הדברים הפוסלים בנטילת הסעודה (מרכי ריש פרק אלו דברים, תשובת רשב"א סימן קצ"א): ח נטילת

באר הגולה
 ד שבת ק"ט ה שם ק"ח
 ו שם בפרוש רש"י בית
 יוסף לדעת רש"י בית
 יוסף לדעת רש"י
 ס ארצות חיים בשם
 הר"ם תשובת
 הרשב"א והר"ד וספר
 הלטר פרשת וישב
 בפסוק ויאמרו איש אל אחיו ש כח בזהר

שערי תשובה

מהם בלא ברכה דהוי לה ספק ברכות, דשקא נקא ידי חובת נטילה בראשונים, ואף על
 גב דלא בריך או מפל מקום כיון שכבר כרה הרוח רעה על ידי נטילה הראשונה שוב לא
 יכול לברך על נטילה זו וצנוה, ועל נטילה ראשונה חלף שעמא, ועין באליה רבה סימן
 קכ"ח סעיף קטן י"ב, ועין לקמן סימן קנ"ח לענין נטילת ידים לסעודה אם יברך אחר
 הנגוה, דעת הט"ו שלא יברך, ומכל שכן כאן: [ה] ג' פעמים, עין באר היטב, שצריך
 לשל עד פרק הירוצ, וכתב בשלמי צבור, אם לא הכינו לו רק מעט שאין בהם כשעור
 לשל בהו עד הפרק ג' פעמים כל יד, יכול לשל רק עד קשרי אצבעותיו דמיא דיום
 הפפורים ומקרה על נטילת ידים, וכן יש להקל להולכי דרכים ביום שהמים לחץ, ועין
 באליה רבה סימן ד' סעיף קטן ה' וסימן קכ"ח סעיף קטן ח', עין שם: [ו] לא יגע,
 וכתב במחויק ברכה שמה שכתב לא יגע לפה או לחטם, אפלו מבחוץ אפילו קפיד, ודלא
 כמו שכתב מור וקציעה, וכן נראה מהפרישה, עין שם, ובשלמי צבור כתב גם כן כן
 בשם מאמר מרדכי סימן מ"ו: [ז] כח גברא, עין באר היטב, וכתב שלמי צבור שלנטילת
 לשתיה, אך ביהודה דעה סימן קט"ו כתב בבאר היטב שם בשם הגאון מוה"ר שעשעיל

באור הלכה

משנה ברוחה, ועין בשערי תשובה שכתב, שמי שנוהג בהשלתן ערוך ונטל בלי ברכה,
 ואחר כך נדמנו לו מים כשרים, יחזרו וישל בלי ברכה, ולפי מה שכתבנו לעיל בשם
 הח"י אדם יוכל לתן עצה שלא יפסיד הברכה, דהנינו שנקדם התפלה יטל מים וישפוף
 או יעשה צרכיו, ואחר כך יטל ידיו במים הפשרים ויכול לברך, ומתפרי מגדים סעיף
 קטן ה משמע גם כן דכשנדמנו לו אחר שעה ושתים מים כשרים יוכל לברך על
 נטילת ידים, וטוב לעשות כמו שכתבנו: * ידקדק לערות עליהן מים ג' פעמים,
 עין משנה ברוחה, ובדיעבד אפלו לא נטל רק * ידו אחת לבד, סר רוח רעה מאותו
 היד (ארצות החיים): * לא יגע בגגית, רוצה לומר, אחר נטילה, ומשום קלקול
 השכר, אבל בקדם נטילה לא אירי מאומה, אמנם, בב"ח וט"ו ובאור הגר"א הפסימו
 דקדם נטילה אסור לגע בגגית של שכר מפני שעל ידי זה יוכל להכניס רוח רעה
 לתוך השכר, ומציק אחר כך להשותים, ולדבריהם פשוט דאפלו בדיעבד יש לזהר מאד
 מלשמות השכר הזה, וגם הח"י אדם הכיני זה להקלה לאסר, אמנם בספר ארצות החיים
 מסיק להקל בדיעבד, וצריך עיון למעשה, ולענין שאר אגלין אם נגע קדם נטילה,
 יש להקל בדיעבד, כן כתב הח"י אדם וכן העתקתי במשנה ברוחה: * אין צריך וכו',
 עין משנה ברוחה, וכן בדיון, אחרי והרא"ה מחמיר גם לענין ברכה וכמו שכתב הגר"א,
 וגם הפרישה מחמיר מחמת זה לענין הברכה, ואף דשאר פוסקים לא מחמירין כותיה,
 מכל מקום לכתחלה נכון להקפיד בזה, וכן משמע מהפרי מגדים סעיף קטן ד: * טוב
 וכו' המצפדים, נראה דבריהם שאין בנטילת ידים עין רק הירוח לכתחלה, אין צריך כאן
 לזהר בזה, וכן כתב הפרי מגדים: * ושאר הדברים וכו', עין במגן אברהם סעיף קטן
 ג ובפרי מגדים שמבאר דבריו, דכונת הרמ"א בזה רק לענין אם המים פחות מרביעית,
 אבל אם המים בעצמם פסולין מחמיר הרמ"א בהשן אוקרים הג"ל שלא לברך עליהו,
 ומבאר הגר"א שעל הג"ה זו משמע דמפרש להרמ"א דסבירא לה בדיעבד אינו מעכב
 כלל בשום דבר, וכן באמת משמע פשטא דלשון הרמ"א, אמנם לא העתקתי כל זה
 במשנה ברוחה, משום דלדינא אין נפקא מנה בזה, דכבר העתקנו שם בסעיף קטן ז

שיהיה לו גם כן רביעית, וכמו שכתב בסעיף שאחר זה, דקאי גם על שיהיה לו רביעית וכמו שכתבו (כג) האחרונים: ז (טז) אינו מעכב, רוצה לומר, (כד) דייעבד
 לענין הברכה, ויכול לברך על נטילת ידים, או אפלו לכתחלה היכא דאי אפשר בענין אחר, אבל (כה) היכא דאפשר טוב להקפיד: (יז) לא פלי וכו', רוצה
 לומר, דמהני (כח) אף להעביר רוח רעה, ולכן אם אין לו פלי שלם, מתר לשל מכלי נקוב וכן מפלומ"הו אף שאין כאן כח גברא, כמבאר לקמן
שער הציון (יא) אחרונים: (יב) שערי תשובה וארצות החיים: (יג) מגן אברהם: (יד) באר היטב: (טו) באר היטב: (יז) פרי מגדים:
(יח) ארצות החיים: (יט) הגר"א ח"י אדם: (כ) ח"י אדם: (כא) ארצות החיים: (כב) ארצות החיים: (כג) הפרי מגדים בסעיף קטן ד ושאר אחרונים: (כד) הגר"א ופרי מגדים שם: (כה) מגן אברהם:
(כו) ח"י אדם:

ביצחק יקרא באר היטב: יאמר, צ"ע אם רשאי לומר פסוקים אלו לפני שברך ברכת התורה, שעין ב' כחיל דהי' ידקדק: ידו אחת, קצ"ע דהיא במשנה"ב כתב דסירוגין הוא לעובדא,
 ובנטל ידו אחת לא שני סירוגין, ס"ק י"ד פעמים, ביום הפפורים ובטי באב אינו רשאי לנהג כן, אלא כמ"כ מקפיד בזה בכל השנה, כך אמר אדמו"ר ואלה"ה, שהקטנים, לבארה
 הנדר הוא, כל שיהיה לגעת בעינו ואזניו, והטעם הוא משום סכנתא, שעין ד' הקוה, וכן הדין בפצע וכדו', הרוימת דם, או בדיקת דם דינים בהקנה, ס"ק י"ד ידיונו, כפחות
 ודיקות המנהג הוא רק לשטפם, ועין בהקנה לסימן א' משנ"ב ס"ק ב', ולכן בזמן הזה באכל המתקלקל לא ירחיק כלל, הסבא מסלובודקה וצ"ל היה מקלה לחם שנגעו בו בלא נטילת
 ידים של שחרית, וצ"ע מנין לו שאין השמאזה חודרת גם אל תוך הלחם? עשן, אדמו"ר ואלה"ה הנגיד מאד לעשן סירגיות.
 תרוגם: 1. משאבת מים

באר היטב

(י) ג' פעמים, אפלו שופך תרבה בפעם אחת אינו מוציל, כי אין הרוח הולך אלא בג' פעמים דהינו פעם א' על יד ימין ואחר כך על יד שמאל עד ג' פעמים בסרוגין, כשנותן
 מים על יד ימינו, בכל פעם יאמר היד הגדולה, וכי שמאל היד החזקה, וכשמשפוף הידים
 יחד יאמר ג' פעמים יד הרמה, וכששמאל ידיו לחץ פניו יאמר ידיו גלילי וקב וגו', כשרוחץ
 פניו יאמר ראשו פתח פו וגו', וכשרוחץ את עיניו יאמר עיניו כיונים וגו', כשרוחץ לחיו
 יאמר לחיו כערוגת הבשם וגו', כשרוחץ שפתותיו יאמר שפתותיו שושנים וגו', וכשמנגב
 פניו יאמר ופניהם פני אדם ופני ארית אל הימין לארבעתן, ובהו ימצא חן בעיני כל רואיו,
 צריך להזהיר לנשים שיזהרו בנטילת ידים ג' פעמים בסרוגין, שלא יטמאו המאכלים,
 וצריך לשלם עד פרק הירוצ, וצריך לפשט הכפות לקבל הסתרה כמי שרוצה לקבל דבר,
 ויגביהם כנגד הראש, גם ידית פיה, חוץ מתענית צבור: (ז) כח גברא, רוצה לומר,

ידים שחרית אין להקפיד על מים מגלין אפלו במקום דשכיחים נחשים, שלא אסרום אלא

משנה ברורה

ידים, ועין לקמן בסעיף ז' ובמשנה ברוחה סעיף קטן ט"ו: **ב (ח) ידקדק**, כי חוץ
 מהפעמים הנזכרים בסעיף קטן א שצריך לטל ידיו לתפלה, צריך לטל גם משום
 רוח רעה השורה על הידים, אך (יא) היכא דהנטילה הוא משום רוח רעה לבר לא
 היו מתקנים על זה ברכה, לכן אנו צריכים גם לשעמים הג"ל: **(ט) לערות עליהן**,
 וישלם לכתחלה עד פרק הירוצ, ואם אין לו מים, (יב) די עד קשרי אצבעותיו,
 וצריך (יג) לפשט הכפות כמי שרוצה לקבל דבר, ויגביהם כנגד הראש, גם (יד) טוב
 להדית פיה, (טו) ובתענית צבור לא ידית: **(יז) ג' פעמים**, ואפלו שופך תרבה בפעם
 אחד אינו מוציל, כי אין הרוח הולך אלא בג' פעמים, דהינו פעם אחת על יד ימין
 ואחר כך על יד שמאל, עד ג' פעמים (טו) בסרוגין, ובספר מעשה רב כתב, ד'
 פעמים, ג' פעמים להעביר רוח רעה, והד' להעביר המים שנטמאו, צריך להזהיר
 לנשים שיזהרו בנטילת ידים ג' פעמים בסרוגין כמו האנשים, וגם כי הם מתקנות
 המאכלים, שלא יטמאו בידיהם, (יח) גם יש לזהר ששהקטנים ישלו ידיהם בשחרית,
 כי נוגעים במאכל, ובנגיעת עכו"ם במאכלים בלא נטילת ידים אין לחוש, דלא
 מקבלי טמאה: **ג (יא) קדם נטילה**, מפני שחרות רעה השורה על הידים יוכל
 להזיק לאלו האברים: **(יב) ולא לעינים**, ויש לזהר (יח) אפלו על גבי עיניו מבחוץ
 אם אפשר לו: **ד (יג) אפלו וכו'**, וקדם נטילה (יט) יש אסרין מלגע בפי הטבעת
 אפלו במקרה, וכן לאמה במקום הנקב אפלו אם הוא נשוי, וכן כהאי גונא במקום
 נקב הקנה, כי אז יוכל הרוח רעה להזיק לכל נקב שבגוף: **ה (יד) מפסיד השכר**,
 ואם נגע במאכל קדם שנטל ידיו, (כ) אין לאסר המאכל על ידי זה, אבל לכתחלה
 מאד יש לזהר שלא לגע אז בשום מאכל, (כא) ואם נגע באכל, * ידיוחנו ג' פעמים,
 וכן (כב) אין לשמות * עשן טבא"ק קדם נטילת ידים: **ו (טו) אין צריך**, רוצה
 לומר, דייעבד אין מעכב הברכה ומברך על נטילת ידים, אבל לכתחלה טוב להקפיד
 שיהיה לו גם כן רביעית, וכמו שכתב בסעיף שאחר זה, דקאי גם על שיהיה לו רביעית וכמו שכתבו (כג) האחרונים: ז (טז) אינו מעכב, רוצה לומר, (כד) דייעבד
 לענין הברכה, ויכול לברך על נטילת ידים, או אפלו לכתחלה היכא דאי אפשר בענין אחר, אבל (כה) היכא דאפשר טוב להקפיד: (יז) לא פלי וכו', רוצה
 לומר, דמהני (כח) אף להעביר רוח רעה, ולכן אם אין לו פלי שלם, מתר לשל מכלי נקוב וכן מפלומ"הו אף שאין כאן כח גברא, כמבאר לקמן
שער הציון (יא) אחרונים: (יב) שערי תשובה וארצות החיים: (יג) מגן אברהם: (יד) באר היטב: (טו) באר היטב: (יז) פרי מגדים:
(יח) ארצות החיים: (יט) הגר"א ח"י אדם: (כ) ח"י אדם: (כא) ארצות החיים: (כב) ארצות החיים: (כג) הפרי מגדים בסעיף קטן ד ושאר אחרונים: (כד) הגר"א ופרי מגדים שם: (כה) מגן אברהם:
(כו) ח"י אדם:

ביצחק יקרא באר היטב: יאמר, צ"ע אם רשאי לומר פסוקים אלו לפני שברך ברכת התורה, שעין ב' כחיל דהי' ידקדק: ידו אחת, קצ"ע דהיא במשנה"ב כתב דסירוגין הוא לעובדא,
 ובנטל ידו אחת לא שני סירוגין, ס"ק י"ד פעמים, ביום הפפורים ובטי באב אינו רשאי לנהג כן, אלא כמ"כ מקפיד בזה בכל השנה, כך אמר אדמו"ר ואלה"ה, שהקטנים, לבארה
 הנדר הוא, כל שיהיה לגעת בעינו ואזניו, והטעם הוא משום סכנתא, שעין ד' הקוה, וכן הדין בפצע וכדו', הרוימת דם, או בדיקת דם דינים בהקנה, ס"ק י"ד ידיונו, כפחות
 ודיקות המנהג הוא רק לשטפם, ועין בהקנה לסימן א' משנ"ב ס"ק ב', ולכן בזמן הזה באכל המתקלקל לא ירחיק כלל, הסבא מסלובודקה וצ"ל היה מקלה לחם שנגעו בו בלא נטילת
 ידים של שחרית, וצ"ע מנין לו שאין השמאזה חודרת גם אל תוך הלחם? עשן, אדמו"ר ואלה"ה הנגיד מאד לעשן סירגיות.
 תרוגם: 1. משאבת מים